

Sarjakuvaseura

tallentaa sarjakuvakulttuuria tuleville sukupolville

Ville Hänninen

Suomen sarjakuvaseuralle on karttunut 1970-luvulta lähtien melko laaja sarjakuvakokoelma. Helsingin Arabiasa sijaitsevasta kokoelmasta vastaava Kalle Hakkola toivoo Suomeen Elokuva-arkiston kaltaista, julkisilla varoilla tuettua pysyvää sarjakuvakirjastoa. Vaikka sarjakuvaseura on onnistunut saamaan viime vuosina satunnaisesti rahoitusta määräaikaisen työntekijän palkkaamiseen sekä pohjoismaisen sarjakuvaportaalin suunnitteluun ja rakentamiseen, toiminnan jatkuvuudesta ei ole tietoa. Tällä hetkellä tilanne näyttää kuitenkin lupaavalta.

Aralis-kirjastokeskuksen tiloissa Helsingissä sijaitsevassa Suomen sarjakuvaseuran kokoelmassa on yli 7 000 nimekettä sekä tuhansia lehtiä. Erityisen laajasti löytyy ranskalaista sarjakuvaa sekä kotimaisia omakustannelehtiä, joita mikään muu kirjasto – ei edes Helsingin Yliopiston kirjasto – ole onnistunut hankkimaan samassa laajuudessa.

”Tarkoituksena on jatkossa kerätä kokoelmiin kaikki suomeksi julkaistava sarjakuvamateriaali. Kotimaisen sarjakuvan osuus on meillä ehkä 25 prosentin

luokkaa, mutta sen merkitys on keskeinen”, linjaa informaatikko Kalle Hakkola. ”Tärkeässä osassa kokoelman rakentamisessa on sarjakuva-aiheinen tietokirjallisuus. Se on oikeastaan ainoa kokoelman osa, johon käytämme myös rahaa.”

Sarjakuvat ovat yleisten kirjastojen luetuinta aineistoa. Myös niiden arvostus kirjastoissa on noussut viime vuosi-

Ankardo vartioi kokoelmaa.

kymmeninä. Silti Suomessa ei ole alalle vihkiytynyttä erikoiskirjastoa, jolla olisi edes jonkinlaisia taloudellisia resursseja. Lähimmät sarjakuvakirjastot löytyvät Tukholmasta ja Oslost.

Sarjakuvaseuran kokoelmaa on hiljalleen kartutettu yhdistyksen perustamisesta (1971) lähtien. Kokoelmaa hoidettiin alussa vapaaehtoisvoimin, kunnes se sijoitettiin vuonna 1994 Helsingin kaupunginkirjaston Kirjakaapelille. Kokoelma palautui sarjakuvaseuran haltuun vuoden 1998 lopussa, kun kaupunginkirjasto ei pystynyt enää täyttämään sijoitus-sopimuksen ehtoja. Vuodesta 2003 kokoelma on ollut sijoitettuna Taideteollisen korkeakoulun kirjastoon, Aralis-kirjastokeskukseen.

”Kokoelman kartuttaminen pohjaa lähes täysin kustantajilta ja yksityisiltä henkilöiltä saataville lahjoituksille. Sen vuoksi kokonaisuus voi vääristyä, emmekä saa kerättyä aineistoa johdonmukaisesti”, Hakkola harmittelee.

”Lahjoitukset ovat meille ensiarvoisen tärkeitä. Kun harrastajat vanhenevat, he haluavat ehkä tehdä tilaa kirjahyllyihin ja täältä teokset saisivat hyvän kodin.”

Kokoelman omilta verkkosivuilta löytyy puutietokanta, josta voi selata ko-

koelmasta ainakin puuttuvia teoksia. Sivulta löytyy myös lista albumeista, joita kokoelma voi käyttää vaihtokappaleina.

Yksi kokoelman tärkeimmistä tehtävistä on sarjakuvantutkimuksen ja opintojen tukeminen. Sarjakuvaseura yrittää tuottaa laadukasta tietopalvelua sitä tarvitseville ja auttaa kaikenlaisissa kysymyksissä. Lisäksi opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus tehdä sarjakuvan parissa työharjoittelua tai oppinnäytteitä. Gradu ja muita tutkimuksia kerätään kokoelman verkkosivuille, kunhan niiden oikeuksista saadaan sovittua.

Näkyvin hanke on ollut maaliskuussa avattu pohjoismaainen NordiComics-sarjakuvaportaali, joka on suunnattu niin sarjakuvan harrastajille kuin tutkijoille ja opiskelijoille. Sivustoon on koottu Suomen sarjakuvaseuran kokoelman, Tukholman sarjakuvakirjaston Serieteketin sekä Helsingin kaupungin kirjaston aineistoa. Mukaan on tulossa myös muita sarjakuva-alan toimijoita, mm. Lahden Ammattikorkeakoulun Muotoiluinsituutin kirjasto-tietopalvelu syksyllä 2006. Teosten sisältöä esitellään NordiComicsissa tavallista kirjastotietokantaa laajemmin, ja mukana on yleensä myös kansikuva antamassa osviittaa tarinoiden tyylistä. Suurin osa Sarjainfon artikkeleista löytyy NordiComicsin kautta pdf-tiedostoina.

”Tarkoitus on saada vanhat Sarjainfon syötettyä vielä tämän vuoden aikana ja tämän jälkeen lisätä artikkelit tietokantaan vuosi lehden ilmestymisen jälkeen. Haaveena olisi saada kerättyä NordiComicsiin kohtuullisen täydellinen tietokanta Suomessa julkaistuista sarjakuvista, eräänlainen sarjakuvan Fennica. Tällä hetkellä kokoelmasta on luetteloitu vain alle puolet Taideyliopistojen kirjastojen yhteiseen kokoelmatietokantaan Arscaan ja tulevaisuudessa tallennustyö keskittyneekin NordiComicsin puolelle.”

Hakkola on kehittänyt yhteistyössä sarjakuvaseuran kanssa sarjakuva-aineiston asiasanastoa, koska normaalien kirjastojen sarjakuvaluokittelu on melko jäsentymätöntä ja pinta-puolista. Projektin etenemistä voi seurata kokoelman verkkosivuilta. Hakkolan mielestä sarjakuvien ja siihen liittyvän informaation johdonmukainen haaliminen on osa kulttuurin säilyttämistä jälkipolville, joka kuuluu kirjastoille

Arabianrannan kirjastossa on esillä vakituaisesti Suomen sarjakuvaseuran ylläpitämä sarjakuvanäyttely, ja myös Taideteollisen korkeakoulun puolella on kaikenlaisia sarjakuva-aiheista toimintaa.

siinä missä muidenkin painotuotteiden varastoiminen.

”Sarjakuvakulttuuria pitää tallentaa tuleville sukupolville, sen omilla ehdoilla. Eihän kukaan halua, että Kiasman työt siirrettäisiin yliopiston kirjastoon. Elokuvakin on saanut oman statuksensa, jossa taiteenalaan liittyvä aineisto kerätään itsenäiseen elokuva-arkistoon. Ehkä olisi aika tunnustaa sarjakuvan asema itsenäisenä taiteenlajina eikä jonkinlaisena kirjallisuuden sivutuotteena.”

”Erikoiskirjasto voisi myös kerätä alasta kirjoitettuja kritiikkejä ja haastatteluja sekä muuta materiaalia. Rahoituksen puutteesta huolimatta olemme kottaneet tehdä tätä työtä: esimerkiksi kaikenlaisia sarjakuva-aiheisia artikkeleita on tulossa ajan kanssa NordiComicsiin, kunhan kirjoittajat ja kustantajat antavat tähän suostumuksensa.”

Omakustannekokoelma karttuu kohtuullisen mukavasti tekijöiden lahjoituksilla. Tätäkin kokoelman osaa pitää kuitenkin jatkuvasti työstää. ”Viime vuosina tekijät ovat alkaneet yhä useammin julkaista tarinoitaan netissä. Myös verkkosarjat olisi tuotava keskitetysti esiin ja tallennettava tulevillekin polville. Mutta niiden kerääminen vaatisi aivan oman projektinsa. Näitä töitä ei järjestelmällisesti arkistoi kukaan toistaiseksi”, Hakkola muistuttaa lopuksi.

Näyttelyssä on esimerkkejä kirjaston helmistä, Ankan näyttenymero ja muuta erikoista.

Sarjakuva- kirjastoja

Suomen sarjakuvaseuran kokoelma

Aralis-kirjastokeskuksen tiloissa Helsingissä sijaitsevasa Suomen sarjakuvaseuran kokoelmassa on yli 7 000 nimikettä sekä tuhansia lehtiä. Kokoelma on käsikirjastokäytössä Taideteollisen korkeakoulun kirjaston aukioloaikoina. Suurin osa materiaalista löytyy varastosta ja sen saa käyttöön ottamalla yhteyttä kokoelmanhoitajaan.

<http://sarjakuva.kapsi.fi/>

NordiComics

<http://www.nordicomics.net>

Arsca-tietokanta

<http://arsca.linneanet.fi/>

Kemin sarjakuvakirjasto

Kemissä on Suomen laajin valikoima 1960- ja 1970-lukujen amerikkalaisia underground-sarjakuvia. Pekka Gronow'n lahjoittamaa tuhansien julkaisujen kokoelmaa on täydennetty vuosien mittaan. Kemin sarjakuvakeskuksen Heikki Porkolan mukaan nimikkeitä on yhteensä 8–9 000.

Kokoelma sijaitsee fyysisesti Kemin kirjaston tiloissa (Marina Takalon katu 3), mutta sen käyttöoikeutta pitää kysyä Kemin sarjakuvakeskukselta.

<http://www.kemi.fi/sarjis/>

Helsingin Yliopiston kirjasto

Helsingin yliopiston kirjasto (Unioninkatu 36, puh. 09–1 911) on myös sarjakuvan tutkijoille kaiken A ja O. Vapaakappalelain vuoksi Fennicaan on saatu kerättyä verrattain kattavasti viime ja tällä vuosisadalla ilmestyneet sarjakuvalehdet ja -albumit – ainakin, mikäli ne on painettu Suomessa. Myös sanomalehdissä tai aikakauslehdissä ilmestyneistä sarjakuvista kiinnostuneen kannattaa suunnata yliopiston kirjastoon, josta lehtiä saa lukea ilmaiseksi, yleensä mikrofilmeillä.

<http://www.lib.helsinki.fi/>

Tukholman Serieteket

Tukholman keskustassa Kulturhusetissa sijaitseva pohjoismaiden laajin sarjakuvakirjasto täyttää 10 vuotta. Serieteket on Tukholman kaupunginkirjaston toimipiste ja sen johtajana toimii suomalainen Kristiina Kolehmainen. Serieteketissä järjestetään myös erilaisia sarjakuvatapahtumia, näyttelyitä jne. Länsinaapuriin matkustavalle ehdoton vierailukohde.

<http://www.kulturhuset.se/default.asp?id=1410>

Oslon Serieteket

Grünerløkkan kaupunginosassa osoitteessa Schous plass 10, sijaitsee Deichmanske bibliotek ja siellä Oslon sarjakuvakirjasto – Serieteket. Kirjasto on auki joka päivä ja sieltä löytyy usein myös kaikenlaista sarjakuvaan liittyvää toimintaa.

<http://serieteket.deichman.no/>

Comicbibliothek Renate Berliini

Mitten kaupunginosassa, lähellä entistä Itä-Berliinin keskustaa sijaitseva sarjakuvakeidas on ehdottomasti tutustumisen arvoinen. Yksityisen kirjaston jäsenyys maksaa 2,50 • kuukaudessa, mutta vierailijat saavat kyllä paikkaa käydä katsomassa ilman maksuakin. <http://www.renatecomics.de>

Bibliothèque en ligne Angoulême

Centre National de la Bande Dessinée et de l'Image on sarjakuvakeskus vailla vertaa, jonka tuntevat lähes kaikki sarjakuvan harrastajat. Myös kirjasto on tutustumisen arvoinen.

<http://www.cnbd.fr/>

